

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania M. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 listopada 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 21 października 2022 r., sygn. akt III AUa 791/21,

**uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z
dnia 21 października 2022 r., znosi postępowanie przed Sądem
Apelacyjnym w Rzeszowie w całości i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Krzysztof Rączka Dawid Miąsik Romualda Spyt

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 października 2022 r., sygn. akt III AUa 791/21, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację wnioskodawczynie M. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 2 czerwca 2021 r., sygn. akt IV U 404/20, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie z 21 stycznia 2020 r.

Decyzja z 21 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie stwierdził, że M. K. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 sierpnia 2017 r. do 27 lutego 2018 r. i od 27 lutego 2019 r. do 11 października 2019 r.

M. K., działająca przez pełnomocnika złożyła odwołanie od powyższej decyzji. Podkreślała, że błędnie organ rentowy uznał, iż nie miała ona zamiaru prowadzenia działalności gospodarczej, a działalność przez nią prowadzona nie cechowała się zorganizowaniem i ciągłością, miała pozorny charakter.

ZUS w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie wskazując na przepisy i przyczyny identyczne z podanymi w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z 2 czerwca 2021 r., sygn. akt IV U 404/20, Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie oraz zasądził od wnioskodawczynie M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W sprawie ustalono, że w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wnioskodawczynie M. K. figuruje jako przedsiębiorca pod nazwą „M.” z datą rozpoczęcia wykonywania działalności od 1 sierpnia 2017 r. Przeważającym rodzajem prowadzenia działalności (PKD) jest działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych.

W systemie informatycznym ZUS figuruje jako płatnik składek od 1 sierpnia 2017 r. Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 27 lutego 2018 r., od 27 lutego 2019 r. do 31 lipca 2019 r., od 1 sierpnia 2019 r. do 11 października 2019 r.;

do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 28 lutego 2018 r. do 26 lutego 2019 r. i od 12 października 2019 r.

Jako płatnik składek wnioskodawczyni złożyła miesięczne raporty rozliczeniowe za miesiące od sierpnia 2017 r. do grudnia 2019 r. z wskazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie w kwotach odpowiednio:

- sierpień 2017 r. - 10.657,50 zł,
- wrzesień 2017 r. - 6.039,25 zł,
- od października 2017 r. do grudnia 2019 r. - 0,00zł

Z zapisów na koncie wnioskodawczyni jako osoby ubezpieczonej oraz z „zestawienia zaświadczeń wybranego ubezpieczonego” wynika, że w okresach:

- od 18 września 2017 r. do 28 lutego 2018r. przedkładała zwolnienia lekarskie z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą przypadającą na okres ciąży.
- od 28 lutego 2018 r. do 26 lutego 2019 r. - pobierała zasiłek macierzyński.
- od 27 lutego 2019 r. do 11 października 2019 r. - przedkładała zwolnienia lekarskie z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą,
- od 12 października 2019 r. do 9 października 2020 r. - zawnioskowała o wypłatę zasiłku macierzyńskiego.

Wnioskodawczyni M. K. twierdziła, że w okresie 1,5 miesiąca działalności zawarła umowy na prowadzenie i obsługę muzyczną uroczystości weselnej w dniach: 5 sierpnia 2017 r., 20 sierpnia 2017 r. i 16 września 2017 r. Ustalenia co do tych umów zostały dokonane zanim jeszcze rozpoczęła działalność gospodarczą (wrzesień, październik 2016 r.).

Wnioskodawczyni nie wykazała jakie jeszcze czynności podjęła w tym okresie poza wskazaniem ponoszenia kosztów tego rodzaju jak: zakupy, usługi księgowe, zapłata za usługi telefoniczne, zawieranie umowy użyczenia lokalu z mężem, zawieranie umowy o usługi księgowe.

W dniu 31 stycznia 2019 r. zawarła (w okresie nieobjętym decyzją ZUS) umowy z muzykami: R. F., J. F., M. S., dotyczące obsługi uroczystości w dniach: 31 grudnia 2019 r., 26 lipca 2020 r. i 18 kwietnia 2020 r.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniosła odwołująca się, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 12

ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4; art 18 ust. 8 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 83 § 1 k.c.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną.

Sąd odwoławczy uznał, że apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą lub uchyleniem zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił i przyjął za własne, zarówno poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je podstawą własnego rozstrzygnięcia, wobec czego zbędne było ponowne ich przedstawianie.

W pierwszej kolejności Sąd odwoławczy odniósł do przedstawionego w apelacji zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut ten Sąd uznał za całkowicie chybiony. Wydanie zaskarżonego wyroku poprzedziło wyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd pierwszej instancji po przeprowadzeniu wyczerpującego postępowania dowodowego i ocenie wszystkich dowodów z uwzględnieniem przy tym zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego, w granicach swobodnej oceny dowodów określonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c., dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a następnie wydał trafny, odpowiadający prawu wyrok. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w sposób odpowiadający wymaganiom określonym w art. 327¹ § 1 k.p.c. wskazał podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, obejmującą ustalenie faktów, które uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a także wyjaśnił podstawę prawną wyroku z przytoczeniem właściwych przepisów prawa.

Oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie niniejszej, wbrew odmiennemu zapatrywaniu wyrażonemu w apelacji, Sąd Okręgowy nie dokonał z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów określonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c., w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Sąd drugiej instancji podkreślił, że materiał dowodowy zaoferowany przez wnioskodawczynię w żaden sposób nie wykazał, by w spornym okresie czasu prowadziła działalność gospodarczą. Wnioskodawczyni zdaje się nie zauważać, że

na dowód prowadzenia działalności gospodarczej zaoferowała jedynie trzy faktury za sprzedane usługi, tj. z: [...], [...]1, [...]2 za prowadzenie i obsługę muzyczną uroczystości weselnej w dniach: 5 sierpnia 2017 r., 20 sierpnia 2017 r., 16 września 2017 r. Ponadto ww. przedłożyła umowy o prowadzenie uroczystości w przyszłości (które na dzień ich przedłożenia miały się dopiero odbyć), tj. w dniach 31 grudnia 2019 r. 18 kwietnia 2020 r. i 26 lipca 2020 r. Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji ustalenia co do tych umów zostały dokonane zanim jeszcze miała być rozpoczęta prowadzona działalność gospodarcza. Co więcej jak sama zeznała wnioskodawczynie na rozprawie w dniu 16 września 2020 r. gdy rozpoczynała działalność gospodarczą (wpis do CEIDG z 1 sierpnia 2017 r.) to była już. w trzecim miesiącu ciąży, dziecko urodziło się 28 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że wnioskodawczynie złożyła miesięczne raporty rozliczeniowe za miesiące od sierpnia 2017 r. do grudnia 2019 r. z podstawą wymiaru składek w kwotach odpowiednio za sierpień 2017 r. – 10.657,50 zł, za wrzesień 2017 r. – 6.039,25 zł. a od października 2017 r. do grudnia 2019 r. 0.00 zł. Jak wyjaśniła, zadeklarowała wysoką podstawę ponieważ myślała już o swojej emeryturze, nie skorzystała z ulgi, albowiem liczyła się z wysokim dochodem, którego jednak w toku postępowania nie wykazała. Sąd odwoławczy zauważył, że wnioskodawczynie miała prawo do skorzystania z możliwości zadeklarowania preferencyjnej składki na ubezpieczenie społeczne od podstawy wymiaru składek 30% minimalnego wynagrodzenia i mimo tego, że nie miała wiedzy jakie dochody może osiągać zadeklarowała w/w wysoką podstawę. Zaoferowani świadkowie w postaci matki B. J. oraz męża S. K. nie stanowią dowodu potwierdzającego prowadzenie przez w/w działalności gospodarczej. B. J. zeznała, że pomagała córce w opiece nad dziećmi, roznoszeniu ulotek, wiedziała, że od najmłodszych lat córka „ładnie śpiewa”, nie miała założonej strony internetowej. S. K. nie był w stanie nazwać umowy, którą zawarł z żoną ale wiedział, że umowa ta została zawarta po to by można było zarejestrować działalność. Jak żona była na zwolnieniu to pełnomocnikiem jej w zakresie kontaktów z klientami był J. F.. Pieniądze na wysokie składki żony mieli również z jego wynagrodzenia, wówczas było ich na to stać. Świadek M. M. prowadząca księgowość wnioskodawczynie zeznała, że wnioskodawczynie cały czas wykazywała koszty, tj. koszty wynagrodzeń z tytułu umów o dzieło, usług telekomunikacyjnych, księgowych,

materiałów reklamowych. Z księgi przychodów i rozchodów za sierpień 2017 r. wynika, że wnioskodawczyni osiągnęła przychód w wysokości 5.400 00 zł, wydatki w kwocie 2.513,72 zł, we wrześniu 2017 r. przychód 8.100.00, zaś wydatki 7.451.94 zł. W świetle pozyskanych informacji z Urzędu Skarbowego wynika, że tylko rok 2017 przyniósł dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast w roku 2018 r. ww. poniosła stratę z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w kwocie 1.795,80 zł. Bezspornie M. K. pobrała świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w wysokości: za 2017 r. – 32.187,75 zł, za 2018 r. – 95.03,05 zł, za 2019 r. – 86.324,48 zł.

Przedstawiona w apelacji ocena dowodów, odmienna od tej dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, jest jedynie nieuzasadnioną polemiką z prawidłowymi ustaleniami tego Sądu.

Zarzut obraży przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009), czego apelantka upatrywała w ich niewłaściwym zastosowaniu polegającym na ustaleniu, że ubezpieczona nie prowadziła działalności gospodarczej, a związku z tym nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz nie spełniała warunków do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, mimo że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą spełniała warunki do objęcia takimi ubezpieczeniami, również nie został przez Sąd Apelacyjny uznany za trafny.

W sprawie niniejszej na podstawie całego zgromadzonego materiału dowodowego, szczegółowo omówionego i ocenionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, prawidłowo, zdaniem Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawczyni faktycznie nie prowadziła działalności gospodarczej w spornym okresie objętym zaskarżoną decyzją organu rentowego. Wnioskodawczyni w okresie objętym zaskarżoną decyzją nie realizowała przedmiotu zarejestrowanej działalności gospodarczej, ani nie miała żadnych możliwości takiej realizacji w sposób ciągły, stały i zarobkowy. Wobec braku realnych działań ze strony wnioskodawczyni zmierzających do uzyskania przychodów, prezentowany wyłącznie w sferze nieudowodnionych intencji zamiar osiągnięcia zarobków, niepołączony z

rzeczywistą możliwością ich uzyskania, nie był wystarczający do stwierdzenia faktu prowadzenia w spornym okresie działalności gospodarczej.

Kierując się powyższymi przesłankami, prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że M. K. nie wykazała, iż w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji prowadziła zawodową działalność gospodarczą w celach zarobkowych, w sposób zorganizowany i ciągły. W tym czasie nie zamierzała ona prowadzić i nie prowadziła zawodowej działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców i z tego tytułu nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Powyższy wyrok skargą kasacyjną zaskarżyła odwołująca się w całości.

Skarżąca zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi:

1. art. 13 pkt 4 oraz art. 36a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich błędną wykładnię i uznanie, że wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniom w spornych okresach, w sytuacji w której ubezpieczona w okresie prowadzenia działalności gospodarczej nie dokonywała zawieszenia jej prowadzenia, a więc podlegała obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, zaś obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnienia tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychodu i jakiej wysokości. Po stronie zatem osoby prowadzącej działalność istnieje prawo do zadeklarowania w granicach określonych ustawą, dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Sposób zaś w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od jej decyzji i nie jest dopuszczalna ingerencją w tę sferę jakiegokolwiek innego podmiotu, w tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Organ zaś nigdy skutecznie nie zakwestionował faktu zrealizowania usług polegających na prowadzeniu i obsłudze muzycznej uroczystości weselnej w dniach 5 sierpnia 2017 r., 20 sierpnia 2017 r. i 16 sierpnia 2017 r. - co więcej potwierdził fakt prowadzenia działalności przez wnioskodawczynię w decyzji z 14 listopada 2017 r. znak: [...];

2. art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich niezastosowanie i dokonanie oceny prowadzonej przez M. K. działalności gospodarczej w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 30 kwietnia 2018 r. w oparciu o kryteria definiujące prowadzenie działalności gospodarczej w oparciu o obowiązującą od 30 kwietnia 2018 r. ustawę o działalności gospodarczej, w sytuacji gdy obie definicje mimo, iż podobne jednak zdecydowanie się różnią, a Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej jako elementy kreujące działalność gospodarczą wyróżniała działalność usługową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły, zaś przez wnioskodawczynię niewątpliwie każdy z ww. elementów został spełniony, co potwierdził sam organ, albowiem:

a) w wyniku wszczętej przez Zakład Ubezpieczeń Społeczny kontroli ZUS stwierdził, w decyzji z 14 listopada 2017 r. że „w ocenie Zakładu złożony materiał dowodowy w sprawie przez Panią M. K. jednoznacznie wskazuje, że w ww. faktycznie podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, W związku z powyższym brak jest podstaw do kwestionowania dokonanego przez Panią M. K. zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej”;

b) wszczęta przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kontrola, wykazała, że wnioskodawczyni faktycznie rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej, fakt zaś przejścia przez nią na zwolnienie lekarskie od 18 września 2017 r. do 28 lutego 2018 r., a następnie na zasiłek macierzyński od 28 lutego 2018 r. do 26 lutego 2019 r. w świetle decyzji z 14 listopada 2017 r. wobec braku nowego materiału dowodowego w odniesieniu do tego jaki zgromadzony został w okresie gdy prowadzone było postępowanie wyjaśniające nie może dawać podstaw do odmiennej oceny tego samego stanu faktycznego;

3. art. 3 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo Przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r., poz. 162) w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2022 r., poz. 1009) przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni w spornym okresie od 30 kwietnia 2018 r. pod rządami nowej ustawy Prawo Przedsiębiorców nie prowadziła działalności gospodarczej, a tym samym nie podlegała obowiązkowi ubezpieczeń

społecznych, podczas gdy wnioskodawczyni prowadziła działalność gospodarczą nieprzerwanie od 1 sierpnia 2017 r. aż do 1 stycznia 2021 r., która polegała na działalności związanej z wystawianiem przedstawień artystycznych na którą składała się organizacja eventów, oprawa wesel, poprawin, studniówek, wydarzeń okolicznościowych takich jak sylwester bal karnawałowy, itp., które z uwagi na specyfikę są wydarzeniami sezonowymi, często weekendowymi w sytuacji:

- gdy ocena prowadzenia przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej w ww. okresie powinna być oceniana w kontekście oceny wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w decyzji z 14 listopada 2017 r., w niej zaś organ rentowy stwierdził, że „w ocenie Zakładu złożony materiał dowodowy w sprawie przez Panią M. K. jednoznacznie wskazuje, że w ww. faktycznie podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, W związku z powyższym brak jest podstaw do kwestionowania dokonanego przez Panią M. K. zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej”;

- wnioskodawczyni po okresie przebywania na ma zwolnieniu lekarskim (od 18 września 2017 r. do 28 lutego 2018 r.) zasiłku macierzyńskim (od 28 lutego 2018 r. do 26 lutego 2019 r.), następnie ponownie zwolnieniu lekarskim (27 lutego 2019 r. do 11 października 2019 r.) podjęła próbę powrotu do prowadzenia działalności gospodarczej w tym celu w dniu 31 stycznia 2019 r. zawarła (w okresie nieobjętym decyzją ZUS) umowy z muzykami R. F., J. F., M. S. dotyczące obsługi uroczystości w dniach 31 grudnia 2019 r., 26 lipca 2020 r. oraz 18 kwietnia 2020 r.

4. art. 14 ustawy Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie i rozstrzygnięcie sprawy zarówno przez Sąd Apelacyjny, Sąd pierwszej instancji, jak i organ rentowy w takim stanie faktycznym i prawnym bez uzasadnionej przyczyny, w sposób odmienny od decyzji z 14 listopada 2017 r. co narusza poczucie pewności prawa, oraz rodzi dyskryminację w sytuacji gdy przedmiotowa zasada ma umożliwiać przewidywanie działań organów państwa i związanych z nimi zachowań obywateli. Przewidywalność działań organów państwa ma gwarantować zaufanie do prawodawcy i do stanowionego przez niego prawa oraz zaufanie do podmiotów stosujących prawo, rozstrzygnięcie Sądu to zaufanie burzy.

Wobec powyższego skarżąca wniosła o:

- uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 22 października 2022 r., sygn. akt III AUa 791/21 na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. i orzeczenie przez Sąd Najwyższy, co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie odwołania wnioskodawczynie;
- zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie, zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed Sądem pierwszej i drugiej instancji - w tym kosztów zastępstwa adwokackiego - wg norm przepisanych;
- zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie, zwrotu kosztów procesu za postępowanie ze skargi kasacyjnej - w tym kosztów zastępstwa adwokackiego - wg norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

- oddalenie skargi kasacyjnej jako oczywiście bezzasadnej i nieuzasadnionej;
- zasądzenie od M. K. kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona w stopniu uzasadniającym uchylenie zaskarżonego wyroku i zniesienie postępowania, bowiem dotknięte było ono nieważnością.

W pierwszej kolejności, że, na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. W niniejszej sprawie rozważeniu podlega nieważność postępowania przed Apelacyjnym w Rzeszowie.

Wyrok w niniejszej sprawie, w Sądzie drugiej instancji został wydany przez sędziego powołanego na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Sprawa została rozpoznana jednoosobowo przez SSA X. Y.. Taki skład sądu powszechnego był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy, w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 19 marca 2024 r., III USKP 116/23 (LEX nr 3694949), że według tezy 2. uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego – połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (LEX nr 3046694), sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Sąd Najwyższy w wyroku z 18 października 2022 r., I USKP 119/21 (OSNP 2023 nr 6, poz. 69) przedstawił szereg istotnych i podzielanych przez aktualny skład Sądu Najwyższego uwag:

1) uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. ma *ex lege* moc zasady prawnej (art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904, dalej: ustawa o SN), wiąże zatem wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, także skład orzekający w rozpoznawanej sprawie;

2) uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego została uznana przez Trybunał Konstytucyjny, wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61), za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Trybunał Konstytucyjny, oceniając, czy uchwała Sądu Najwyższego podlega jego kognicji, odwołał się do art. 188 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach „zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami”. Mając na względzie tę regulację, Trybunał Konstytucyjny przypisał uchwale połączonych Izb cechy przepisu (aktu) prawa

wewnętrznego, który może podlegać badaniu przez ten organ. W konsekwencji orzekł o jej niezgodności z powołanymi wzorcami ustawy zasadniczej i prawa międzynarodowego. Skutek przyjęcia przez Trybunał Konstytucyjny (w oparciu o art. 188 ust. 3 Konstytucji RP), że (tak zwana abstrakcyjna) uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa wydany przez centralny organ państwowy, wynika z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Skutek ten miałby polegać na tym, że, uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego straciła moc obowiązującą jako akt normatywny (jako przepis prawa).

3) w uchwale z 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95) Sąd Najwyższy ocenił konsekwencje przywołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego i stwierdził, że nie wkracza w tę ocenę (kwalifikację) Trybunału Konstytucyjnego (co do tego, że uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa) i jej skutek (w postaci utraty mocy obowiązującej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego jako aktu normatywnego lub jako przepisu prawa), uznając niezależność płaszczyzn dokonywanych ocen prawnych przez Trybunał Konstytucyjny i przez Sąd Najwyższy oraz niezależność kognicji obu tych organów (i pozostawiając tę ocenę doktrynie; por. krytycznie o wyroku Trybunału Konstytucyjnego: A. Kappes, J. Skrzydło: Czy wyroki neo-sędziów są ważne? – rozważania na tle uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *Palestra* 2020 nr 5, s. 120; P. Tuleja: Ustrojowe znaczenie uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *PiP* 2020 nr 10, s. 48; A. Łazarska: Refleksje na temat czynników „mrozących” europejski dialog prejudycjalny, *Europejski Przegląd Sądowy* 2020 nr 12, s. 4; A. Wyrozumska: Rozdział 7 (w:) Problem praworządności w Polsce w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (2018-2020), wstęp, wybór i redakcja: J. Barcz, A. Grzelak i R. Szyndlauer, Warszawa 2021; L. Garlicki: Trybunał Strasburski a kryzys polskiego sądownictwa. Uwagi na tle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 19 grudnia 2020 r., *Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Przegląd Sądowy* 2021 nr 4, s. 5; W. Hermeliński, B. Nita-Światłowska: Glosa do wyroku Wielkiej Izby ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, *Gudmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Europejski Przegląd Sądowy* 2021 nr 5, s. 38; K. Stefański: Konsekwencje ukarania sędziego przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, *PiP* 2021 nr 12, s. 3).

4) w uchwale z 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, Sąd Najwyższy stwierdził równocześnie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, nie mógł i nie wywarł bezpośredniego skutku wobec mocy wiążącej uchwały połączonych Izb jako orzeczenia Sądu Najwyższego. Nie oznacza on, że uchwała połączonych Izb została unieważniona, nie obowiązuje jako orzeczenie sądu, jako uchwała wykładnicza interpretująca prawo, czyli że została wyeliminowana z porządku prawnego (przestała istnieć) i nie wywiera skutków prawnych. W żadnym zakresie nie zostały uchylone (zmienione) przepisy ustawowe stanowiące podstawę prawną podejmowania przez Sąd Najwyższy uchwał interpretujących przepisy prawne poza rozstrzygnięciem konkretnych spraw sądowych. Nie były one też przedmiotem kontroli konstytucyjnej. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych, a z art. 88 § 2 tej ustawy wynika, że odstępianie od zasady prawnej uchwalonej przez połączone Izby przez jakikolwiek skład orzekający Sądu Najwyższego, wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały połączonych Izb. Takiej uchwały dotychczas nie podjęto. W tym też znaczeniu uchwała stanowiąca zasadę prawną wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, które dopóty nie mogą przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej zasadzie, dopóki nie nastąpi odstępianie od zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego. W tym kontekście warto przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono trafny pogląd, zgodnie z którym składy Sądu Najwyższego nie mogą orzekać sprzecznie z zasadą prawną, dopóki nie nastąpi zmiana stanu prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2006 r., I PZP 2/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 224 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2007 r., II UK 23/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 296). Uchwały takie mają bowiem charakter abstrakcyjny, zatem – inaczej niż w przypadku typowych orzeczeń interpretacyjnych – ich moc wiążąca nie jest ograniczona zmianą okoliczności faktycznych, ale jedynie prawnych (przykładowo K. Markiewicz: Związanie sądu wykładnią (w:) System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom IV. Część I. Postępowanie nieprocesowe. Vol. 2, red. T. Ereciński, K. Lubiński, Warszawa 2021).

Poglądy te podzielone zostały w postanowieniu Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21 (LEX nr 3516299), w wyrokach Sądu Najwyższego: z

19 października 2022 r., II KS 32/21 (OSNK 2023 nr 5-6 poz. 24); z 26 lipca 2022 r., III KK 404/21 (OSNK 2023 nr 5-6, poz. 22); z 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21 (LEX nr 3585146) oraz z 26 września 2023 r., II KK 288/23 (LEX nr 3608288), a także w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002 z. 6, poz. 22).

W uzasadnieniu uchwały połączonych Izb - Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., w części, która miała znaczenie przy rozpatrywaniu w obecnej sprawie nieważności postępowania wynikającej z art. 379 pkt 4 k.p.c., wyjaśniono, że ocenę bezstronności i niezawisłości sądu przeprowadza się na każdym etapie postępowania sądowego. Służą do tego różne instrumenty i regulacje kontrolne. Może z nich skorzystać zarówno obywatel, którego sprawa rozpoznawana jest przez sąd, jak też inni uczestnicy postępowania, a w pewnych szczególnych sytuacjach także sam sędzia lub sąd wyższej instancji. Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób uzyskania określonych profitów lub awansów przez sędziego. Wszystkie te okoliczności są szczegółowo analizowane w literaturze prawniczej. W szczególności mechanizm ten powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. Nie jest zatem wykluczone, że mimo powstania zasadniczych wątpliwości co do tego, czy dochowany zostaje standard niezawisłości i bezstronności danego sędziego uczestniczącego w składzie sądu ze względu na objęcie przez niego urzędu w postępowaniu konkursowym przeprowadzonym w sposób ustalony ustawą z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, to w konkretnych okolicznościach wątpliwości te nie zostaną potwierdzone, co będzie równoznaczne z koniecznością przyjęcia, że skład sądu z jego udziałem spełnia minimalne wymagania dla zachowania niezawisłości i bezstronności.

W ramach zróżnicowania i indywidualizacji oceny wpływu wadliwości procesu powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu orzekającego z udziałem takiego sędziego konieczne jest uwzględnienie całego zespołu rozmaitych kryteriów. Są nimi (także) okoliczności dotyczące samego sędziego, a mianowicie:

1) zaangażowanie sędziego bezpośrednio przed powołaniem na urząd, w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innych organach władzy wykonawczej, gdy kierownictwo organów zwierzchnich tych jednostek kształtowane było przez większość parlamentarną uchwalającą ustawę z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa;

2) stosunek sędziego do dokonywanych zmian, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów, w tym Sądu Najwyższego, czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności;

3) stwierdzenie innych wadliwości w postępowaniu o powołanie do pełnienia urzędu, a zwłaszcza zaniechania wyłączenia się poszczególnych członków Krajowej Rady Sądownictwa w przypadkach postępowania wobec osób z nimi powiązanych, pozytywnego rozstrzygnięcia konkursów na urząd sędziego na rzecz osób uzyskujących awanse o charakterze administracyjnym w strukturze sądownictwa w drodze arbitralnych decyzji Ministra Sprawiedliwości, szczególnego braku transparentności procedur konkursowych wynikającego z utajniania części obrad Krajowej Rady Sądownictwa lub jej zespołów, albo braku możliwości zapoznania się z przebiegiem danego konkursu, głosowania przez członków Rady *in pleno* bez szczególnego uzasadnienia wbrew opiniom zespołów Rady, uzyskania wskazania Rady na urząd sędziego przy braku opinii organów samorządu sędziowskiego, lub po uzyskaniu opinii wyraźnie ukazującej brak poparcia kandydatury, w szczególności poprzez nieuzyskanie większości głosów poparcia lub uzyskanie wyraźnie niższego poparcia niż inny kandydat startujący w tym samym konkursie, a bez racjonalnego uzasadnienia takiej decyzji, albo po wcześniejszym uzyskaniu przez kandydata delegacji do sądu wyższego rzędu na podstawie arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, niemającej racjonalnego uzasadnienia merytorycznego

związanego z jakością pracy danego sędziego lub też bez takiej delegacji, w przypadku niskiej jakości tej pracy;

4) procedury konkursowe, w których wskazano osobę o oczywiście mniejszych kompetencjach w stosunku do innych osób startujących w konkursie - w przypadku sędziów przedstawianych do awansowania przez Krajową Radę Sądownictwa istotne znaczenie będzie miał charakter awansu, w szczególności to, jak szybko do niego doszło oraz na jakie stanowisko awansował dany sędzia; na przykład awansowanie sędziego sądu rejonowego na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego (tym bardziej Sądu Najwyższego) budzić może istotne wątpliwości co do jego niezależności, ze względu na podejrzenie, że swoje stanowisko zawdzięcza przede wszystkim politycznemu poparciu, a nie wiedzy prawniczej i doświadczeniu.

Identycznie co do wymogu oceny procedury powoływania sędziów jako komponenty rozstrzygnięcia o niezawisłości i bezstronności sędziego w kontekście zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej na gruncie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wypowiadał się wielokrotnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok TSUE w sprawie C-585/18 i in., wyrok TSUE w sprawie C-824/18, wyrok TSUE w sprawie C-791/19, wyrok TSUE w sprawie C-487/19 - omówione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, OSNK 2023 nr 5-6, poz. 22).

Zważyć należało, że Sąd Najwyższy, w sprawie III USKP 116/23, na podstawie dokumentacji konkursowej przekazanej przez Krajową Radę Sądownictwa, ustalił, że uchwałą nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z [...] 2018 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na trzy z czterech stanowisk sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 323, Krajowa Rada Sądownictwa: 1. przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie: X. Y., X.1 Y.1, X.2 Y.2, 2. nie przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie: X.3 Y.3, X.4 Y.4, X.5 Y.5, X.6 Y.6. Na posiedzeniu 5 listopada 2018 r. zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa jednomyślnie postanowił rekomendować Krajowej Radzie

Sądownictwa przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2. Odnosnie do X.3 Y.3, X.4 Y.4, X.5 Y.5, X.6 Y.6 oddano po 3 głosy „przeciw”, przy braku głosów „za” i „wstrzymujących się”. W uzasadnieniu stanowiska zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa wskazał, że w niniejszym postępowaniu nominacyjnym poziom poparcia Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Apelacji Rzeszowskiej, a także uzyskane przez kandydatów oceny kwalifikacji nie są miarodajne, ponieważ nie odzwierciedlają rzeczywistego poziomu ich kwalifikacji. Na podstawie analizy całokształtu dokumentacji zgromadzonej w tym postępowaniu nominacyjnym zespół uznał, że wysokie, wyróżniające i odpowiadające wymogom orzekania w sądzie apelacyjnym kwalifikacje posiadają obecnie X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2. Pozostali uczestnicy postępowania, tj. X.3 Y.3, X.4 Y.4, X.5 Y.5 oraz X.6 Y.6 nie wypełniają, ocenianych łącznie, kryteriów wyboru wymienionych w art. 35 ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w stopniu uzasadniającym przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o ich powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego. Krajowa Rada Sądownictwa podzieliła stanowisko zespołu członków i podjęła uchwałę, że kandydatury X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2 zostaną przedstawione Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie. Przedstawiając kandydaturę X. Y., Krajowa Rada Sądownictwa wskazała, że kandydatka w 1999 r. ukończyła wyższe studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] w R., uzyskując tytuł magistra z wynikiem bardzo dobrym. Od 1999 r. pracowała na uczelniach wyższych, w szczególności w Wyższej Szkole [...] w P. i w Wyższej Szkole [...] w R.. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] z dnia 20 października 2003 r., na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem „Prawne uwarunkowania współpracy [...]” uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa. W latach 2004-2014 była zatrudniona jako adiunkt - nauczyciel akademicki na Uniwersytecie [...]. Po odbyciu aplikacji prokuratorskiej w okręgu Prokuratury Okręgowej w [...] złożyła w październiku 2004 r. egzamin prokuratorski z wynikiem ogólnym dobrym. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] z

dnia 29 września 2014 r., na podstawie dorobku naukowego, w tym monografii jej autorstwa pod tytułem „Prawo [...]”, uzyskała stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Od 1 października 2014 r. pracuje jako nauczyciel akademicki - profesor nadzwyczajny i pełni funkcję kierownika Zakładu Prawoznawstwa w Wyższej Szkole [...] w P. (obecnie: Wyższa Szkoła [...] z siedzibą w R.). Kandydatka legitymuje się bogatym doświadczeniem dydaktycznym wynikającym z prowadzenia wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów na kierunku prawo, administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne między innymi z przedmiotu Nauka o państwie, Nauka o prawie, Prawo konstytucyjne, Ustrój organów ochrony prawnej, Prawo Unii Europejskiej, Podstawy prawa karnego i prawa wykroczeń oraz Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych. W zakresie swojej pracy dydaktycznej zajmowała się także prowadzeniem zajęć na seminarium doktoranckim w Wyższej Szkole [...] z siedzibą w R., seminariach magisterskich i licencjackich na kierunku prawo, administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne. Jest także wykładowcą Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, członkiem Rady Naukowej Przeglądu [...] wydawanego przez Centralny Zarząd [...] w W. oraz członkiem Towarzystwa [...]. Prowadziła także szereg innych szkoleń i wykładów, w tym z zakresu ochrony danych osobowych adresowanych do notariuszy i pracowników kancelarii notarialnych oraz dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych dla działaczy [...] Związku [...]. Ponadto jest członkiem kilku eksperckich zespołów, w tym od 2016 r. Zespołu badawczego do przeprowadzenia oceny regulacji prawnych w zakresie postępowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie dla życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób oraz analizy stosowania właściwych przepisów ustawowych, powołanego przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Jest autorką i współautorką wielu publikacji książkowych i artykułów dotyczących przede wszystkim praw człowieka, a w szczególności jego godności, ustroju organów wymiaru sprawiedliwości, prawa europejskiego, etyki zawodowej. Lista publikacji obejmuje między innymi dwie monografie, trzy komentarze, jedną pracę redakcyjną, pięć podręczników i 46 artykułów. Kandydatka uczestniczyła w wielu konferencjach i seminariach naukowych. Z oceny kwalifikacji sporządzonej przez X.7 Y.7 - sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie wynika, że kandydatka spełnia wymogi formalne i merytoryczne do przedstawienia jej kandydatury na stanowisko sędziego Sadu

Apelacyjnego w Rzeszowie. Oceniający stwierdził, że dorobek naukowy kandydatki oraz jej osiągnięcia w zakresie kształcenia kadr, uczestnictwo w działalności organizacyjnej w szkolnictwie wyższym, treść sporządzonych opinii prawnych oraz dane zawarte w aktach osobowych, świadczą o dysponowaniu przez nią rozległą wiedzą prawniczą. Nabyte na przestrzeni szeregu lat pracy zawodowej oraz działalności społecznej bardzo duże doświadczenie zawodowe oraz pełnienie od wielu lat różnych funkcji w życiu uczelnianym dowodzą uznania jej osoby jako pracownika naukowego. Podkreślił, że X. Y. systematycznie pogłębia swoją wiedzę prawniczą, zdobywając kolejne tytuły naukowe oraz stanowiska służbowe, jak też biorąc aktywny udział w konferencjach, seminariach i spotkaniach naukowych. Jest prawnikiem o szerokim spectrum zainteresowań, czego dowodzą jej publikacje naukowe oraz działalność ekspercka. Posiada również doświadczenie praktyczne, wynikające między innymi ze świadczenia pomocy prawnej na rzecz spółki jawnej oraz zasiadania w radzie nadzorczej spółki prawa handlowego.

Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na posiedzeniu w dniu 23 lipca 2018 r. zaopiniowało (między innymi) kandydaturę X. Y. - negatywnie (1 głos „za”, 4 głosy „przeciw”, 1 głos „wstrzymujący się”).

Na posiedzeniu Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej w dniu 11 września 2018 r. kandydatka uzyskała 2 głosy „za”, 44 głosy „przeciw” i 1 głos „wstrzymujący się”, przy 2 głosach „nieważnych”.

W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa, uzyskany przez kandydatów w niniejszym postępowaniu nominacyjnym poziom poparcia Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej odzwierciedla poziom kwalifikacji jedynie X.2 Y.2, w pozostałym zaś zakresie nie znajduje on potwierdzenia w kwalifikacjach kandydatów wynikających z innych dokumentów zgromadzonych w toku tego postępowania.

W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa w dniu 6 listopada 2018 r. na kandydaturę X. Y. oddano 17 głosów „za”, nie oddano głosów „przeciw” ani „wstrzymujących się”, w rezultacie czego kandydatura ta uzyskała wymaganą bezwzględną większość głosów.

Sędzia X. Y. była autorką opinii prawnej z dnia 13 lutego 2017 r., znak [...], sporządzonej na zlecenie Skarbu Państwa – Ministra Sprawiedliwości dotyczącej

„reformy” funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa. Stwierdziła w niej między innymi, że „z Konstytucji nie wynika, że <wybór spośród sędziów> jest dokonywany przez samych sędziów. Wprawdzie Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18 lipca 2007 r., K 25/07, stwierdził, że członkami Krajowej Rady Sądownictwa „mogą być sędziowie, wybierani przez sędziów”, ale stanowisko to nie znajduje oparcia w wyraźnym brzmieniu art. 187 ust. 1 pkt 2, zwłaszcza, gdy zestawia się ten przepis z pkt 3, jak również, gdy dostrzeże się, że tam gdzie Konstytucja określa organ podejmujący daną decyzję, czyni to zawsze wyraźnie (np. art. 194 ust. 2, art. 199 ust. 1, art. 205 ust. 1, art. 209 ust. 1). Zgodnie z zasadą legalizmu kompetencji do podjęcia decyzji nie można domniemywać. Przywołać tu należy stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 15 marca 2011 r., III KRS 1/11, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 131, z którego wynika, że w regulacji konstytucyjnej (art. 187 ust. 1 pkt 2) nie określono wyłącznie prawa sędziów do wyboru piętnastu członków KRS, ale stanowi się, że ci członkowie wybierani są „spośród sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych. Zdaniem Sądu Najwyższego wynikają stąd wyraźne wskazówki ustawodawcy konstytucyjnego, które uformowany konstytucyjnie skład KRS wiąże w udziałem sędziów (...), nie przesądza jednak, że owych sędziów bezwzględnie muszą wybierać sędziowie (...). Biorąc pod uwagę powyższe Konstytucja nie wymaga, aby członków KRS <spośród sędziów> bezwzględnie wybierali sami sędziowie. Gdyby takie było zamierzenie ustawodawcy art. 187 ust. 1 pkt 2 miałby inne brzmienie (...). Żaden przepis Konstytucji nie wyklucza, aby takiego wyboru w Polsce dokonywał parlament (...). Materia ta w Polsce należy do ustawy zwykłej. Jako argumentu przeciwko takiemu rozwiązaniu nie można podnieść tego, że skoro posłów w skład Rady wybiera Sejm, a senatorów Senat, to sędziów powinni wybierać sami sędziowie. Z punktu widzenia konstytucyjnego istotne jest, aby w składzie KRS zasiadali sędziowie i to w zdecydowanej większości”.

Zgodzić się należy z oceną przedstawioną w omawianym wyroku (III USKP 116/23), że przedstawione okoliczności prowadzą do wniosku, że sędzia X. Y. uzyskała rekomendację Krajowej Rady Sądownictwa do objęcia stanowiska sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, mimo że nie uzyskała poparcia środowiska sędziowskiego. Ten brak poparcia skwitowany został ogólnym

stwierdzeniem, że poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej nie odzwierciedla poziomu kwalifikacji omawianej kandydatki. Rada całkowicie zlekceważyła stanowisko organów samorządu sędziowskiego, przeciwstawiając mu posiadane przez kandydatkę kwalifikacje związane z jej dorobkiem naukowym i dydaktycznym, który nie potwierdza przygotowania do orzekania w procedurze cywilnej w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w najwyższej instancji sądownictwa powszechnego (wskazuje na to dorobek naukowy i dydaktyczny przedstawiony w dokumentacji konkursowej ukierunkowany na inne dziedziny prawa niż prawo pracy i ubezpieczeń społecznych czy procedura cywilna). Gdy tę konstatację zestawia się z opisaną opinią prawną, to nasuwa się wniosek, że decydujący wpływ na taką, a nie inną ocenę kandydatki przez Radę miał udział kandydatki w legitymizowaniu Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Inaczej rzecz ujmując, rekomendacja Krajowej Rady Sądownictwa dla sędzi X. Y. stanowiła gratyfikację za jej zaangażowanie w niekonstytucyjne działania organów władzy ustawodawczej i wykonawczej wobec sądów, prowadzące do utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności.

W konsekwencji uznać należało, że skład Sądu drugiej instancji wydającego wyrok w niniejszej sprawie był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., bowiem stwierdzona wadliwość procesu powołania sędziego X. Y. spowodowała, że nie zapewniono odwołującej się prawa do rozpoznania jej sprawy przez sąd niezależny i bezstronny (art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem drugiej instancji i w przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

[SOP]

[r.g.]

